

ПОГЛЯДИ М. ВЕБЕРА НА ПРОБЛЕМУ СОЦІАЛЬНОЇ ДИФЕРЕНЦІАЦІЇ

Споконвіків люди займаються певними видами діяльності, одержують від них певні результати. На сучасному етапі розвитку суспільства за певну виконану роботу людини одержує певний дохід. Він залежить від праці, розвиненості галузі промисловості чи сільського господарства, потрібності певної професії на ринку робочої сили та багатьох інших показників. Як бачимо, диференціація населення складна актуальна проблема і потребує вивчення та вирішення. Її досліджують різні науковці, від економістів до соціологів. Але вона багатогранна і включає в себе різні сфери життя людини. Саме тому її потрібно вивчати у взаємозв'язку, взаємодії та взаємовпливі цих сфер. Це і намагався зробити у свої працях М.Вебер.

Вебер Макс (1864-1920) - німецький політичний економіст і соціолог-теоретик. Починаючи з ранніх праць з історії торгового права Вебер став однією з провідних постатей нового покоління політичних економістів Німеччини 1890-х років.

Вебер характеризував класові проблеми як надзвичайно важливі для розробки теорії соціальної структури. Таким чином, згідно з Вебером професійні знання, вміння, навички, наявність диплома, наукового ступеня визначають уже не стільки класові, стільки шарові відмінності, або відмінності між стратами. Вони мають значною мірою статусний характер. Сам статус визначається через відмінності між індивідами і соціальними групами по соціальному престижу, яким вони володіють відносно один одного. З наведених вище положень випливають порівняння між класовими і статусними відмінностями. Якщо перші дані об'єктивно, то другі залежать від суб'єктивних оцінок людьми соціальних відмінностей. Якщо класи беруть початок в економічних факторах пов'язаних з власністю і доходами, то статуси залежать від різних способів життя, які ведуть ті чи ті індивіди або групи.

Веберівський аналіз процесу «раціоналізації» показав і його негативні сторони. На його думку, процедурну норму інструментального раціоналізму намагалися відокремити від цілей, яким вона підпорядковувалась, і зробити її домінуючою соціальною цінністю в собі, тоді як застосування організаційних форм мало на меті розширити владу людини, що досягала величезної влади в галузі особистого права. Саме в цьому криється іраціональність раціональної організації.

Вебер вірив, що соціальна ієрархія є неунікною і що дослідження її ґрунтується на зв'язках, що їх слід віднаходити між аналітично розрізняльними вимірами статусу, власності і політичної чи адміністративної влади. Різні суспільства можуть розпізнаватися на основі переважання одного виміру над іншими.

Основною тезою веберівської критики соціалізму було те, що спроба заміщення «анархії» ринку і забезпечення більшої рівності шляхом державного планування призведе до страшного розростання бюрократичної влади, а отже, до несвободи та економічної стагнації. Стимулювати ринок і приватну власність, з його погляду, було необхідно для того, щоб забезпечити змагання між множинністю інституцій державної влади і таким чином гарантувати свободу індивіда.

Отже, одним із важливих практичних питань концепції влади для Вебера було те, яким чином можна обмежити розростання бюрократії. Ще одним - як поставити бюрократичну адміністрацію під політичний контроль. Це питання стало основним в його теорії демократії змагального лідерства.

У політологічній соціології Вебера поряд із «традиційним» і «раціональним» принципами владних повноважень було виведено і третій принцип - «харизматичний». Він указував на владу, яка коренилася в особистості самого лідера і в непереможній силі його звернень, а не в традиції чи в правилах управління окремою сферою.[1, с. 10]

Це була суто новаторська сила суспільного життя, що йшла врозрід з усталеним порядком. А тому вирішальним чинником для встановлення контролю над бюрократичною адміністрацією і запровадження нововведень усупереч її консервативним традиціям було гарантування участі в політичному процесі на основі харизматичного принципу свободи.

Вебер вірив, що це можна забезпечити шляхом запровадження масового виборчого права. Він на власні очі побачив, що вибори на основі загального права голосу стали формою плебісциту «за» чи «проти» партійних лідерів і розширювали для людей свободу дії у визначенні політики через тиск на своїх індивідуальних парламентських представників і партійних прибічників. Вебер вірив у те, що масова демократія може бути виправдана не принципом верховенства народу, який він вважав вигадкою, а саме принципом винагороди за якості політичних лідерів та відповідні їх ініціативи.

На підкресленні веберівської концепції демократії як механізму продукування політичного лідерства ґрунтується і його основоположне філософське припущення стосовно того, що політичні принципи чи цінності не можуть бути вкорінені в розумі або в історичному процесі, але є справою суб'єктивного сприйняття й утвердження. Ця постпозитивістська перспектива мала важливі наслідки для різних сфер його думки. Вона спричинилася до створення теорії лібералізму, чільне місце в якій посіла не доктрина природних прав, а інституції і механізми, здатні надавати можливість вираження множини конкуруючих соціальних цінностей і підтримувати їх узгодженість.

Висновок : На прикладі власної наукової траєкторії Вебера - переходу від вивчення самого капіталізму до дослідження основ раціоналізації та бюрократичної організації і від політичної економії до соціології - можна побачити відображення більш загальних змін у зацікавленнях соціології у відповідь на принципові історичні зрушення того періоду.

Список використаних джерел

1. Вебер Макс. Протестантська етика і дух капіталізму. Київ. Основи., 1994.
2. Історія соціології : навчальний посібник / О. А. Рахманов, С.С. Бульбенюк , Ю. М. К.: КНЕУ, 2017. 279с.